

Jacobsen, E. Thune, "SUNDHEDSOPLYSENDE KAMPAGNER - kvalitative analyser af afsenderperspektivet og forskellige modtagerperspektiver". DANSK SYGEHUSINSTITUT. Institut for Sundhedsvæsen. 1996, 218 sider.

Anmeldt af: *Karen Munk*, adjunkt ved Psykologisk Institut, Aarhus Universitet.

Denne bog, som er en PhD-afhandling, har sin berettigelse ved at minde om, at der i den danske befolkning leves vidt forskellige slags hverdagsliv, hvori det offentlige sundhedsvæsens begreb om, hvad der er sund livsførelse langt fra altid kan indpasses. Det skyldes først og fremmest, at målstrukturen i flere hverdagslivsformer er dybt forskellige. Det betyder bl.a., at sundhedskampagner risikerer at prelle af på de grupper, som de var tiltænkt at nå. Det er da også en væsentlig pointe i bogen, at kampagnebudskaber skal hægtes på disse specifikke målstrukturer for at virke.

Formålet med arbejdet har været at belyse spørgsmålet: "Hvorfor gør folk ikke, som vi siger?" med henblik på at bidrage til en forbedring af sundhedskampagner. Hypotesen er, at kulturelle forskelle skaber forskellige mål eller livsengagementer og dermed forskellige begreber om sundhed og det gode liv herunder forskellige normer og værdier.

Det empiriske udgangspunkt er en "uge 40" - alkoholkampagne, hvor såvel afsender- som modtagerperspektivet belyses. Rent metodisk anvendes strukturel livsformsanalyse til at skelne imellem forskellige slags hverdagskulturer. Endvidere tolkes kvalitative interviews med repræsentanter fra forskellige livsformer ved hjælp af en særlig sproganalyse, som er anderledes end den, der faktisk allerede er indeholdt i livsformsanalysen. Dette forhold bygger på forfatterens antagelse om, at ikke kun begrebsindhold, men også sprogstil, hvor der skelnes imellem erfaringsprog, videnssprog og narrativer, ordvalg, sætningsopbygning samt sproghandling varierer efter livsform og køn. Hun konkluderer efter sin empiriske analyse, at dette rent faktisk er tilfældet. Spørgsmålet er imidlertid, om det ikke er en for dristig konklusion. Der er for mig at se både problemer med den logiske stringens (samspillet imellem kultur og biologisk køn ) og med materialets ringe omfang. Hvordan ser det f.eks. ud med karrierkvinders og mandlige husmødres sprog?

Bogen er skåret over den traditionelle læst for en empirisk afhandling, hvor de akademiske færdigheder skal demonstreres. Det betyder som bekendt følgende opbygning: *Introduktion af problemstilling* samt *formål* med undersøgelsen. *Gennemgang af teori og metode*. Og endelig *resultatkapitler* samt *konklusion*. Netop dette forhold bevirker, at man kommer i tvivl om, hvem målgruppen for bogen egentlig er – ud over bedømmelsesudvalget.

I teori-afsnittet fremstilles den strukturelle livsformsanalyse forbilledligt klart. Dog savner man en præcisering af, at husmor- og baglandslivsformerne netop ikke er kønsspecifikke.

Alkoholkampagnens formål, målgruppe, budskaber og formidlingsmetoder gennemgås grundigt, og der gives gode forslag til sproglige og andre formidlingsmæssige forbedringer. I den forbindelse lærer man en ny betydning af begreberne *homo-* og *heterofili* (dvs. *perciperet* ensartethed og forskellighed med hensyn til en række sociale forhold). Det er et metodemæssigt scoop, at også agenterne bag kampagnen placeres i det hverdagskulturelle landskab på lige fod med modtagerne. Særligt i afsnittene hvor alle disse hverdagslivets aktører får ordet, bliver bogen levende. Her er repræsentanter fra forskellige livsformer (undtagen investor- og baglandslivsformen) samt en repræsentant for dem, der

er "ude af livsform", nemlig en førtidspensionist. Forfatteren har tydeligvis interviewet og analyseret med stor *Gefühl*.

Man er dog ikke i tvivl om, at hendes sympati ligger hos førtidspensionisten, som er den eneste i materialet med et massivt alkoholproblem, og som åbent erkender, at han er bedøvende ligeglad med sundhedskampagner. På en medrivende måde viser hun, hvordan dette menneske med sin lavstatustilværelse også besidder såkaldte ressourcer (min formulering). Hun forklarer hans misbrug med manglende mening i tilværelsen på grund af manglende arbejde og påpeger, at skabelsen af det gode og sunde liv ikke kun er et privat ansvar. Dog synes jeg, at hun underbetoner en anden meget nærliggende forklaring på hans trang til at bedøve sig; der er stærke indicier for, at han lider af angst for en alt for tidlig død. Han har for meget kolesterol i blodet, har allerede haft tre blodpropper, og han havde en far og en bror, som døde tidligt af samme grund.

Den kausale sammenhæng er måske derfor ikke så enkel, som det hævdes, og årsagen til hans sygdom er i og for sig ingens ansvar. Derfor er det et tvivlsomt projekt at bruge dette tilfælde så alment, som det gøres her, nemlig til at rette skytset imod kampagner generelt på grund af deres evige appel til den individuelle handleevne og deraf følgende forskydning af ansvaret væk fra samfundet; uagtet at jeg ellers er enig i synspunktet. Udgangspunktet er analyse af én kampagne, og den har ikke massivt drikkende førtidspensionister som målgruppe, men socialgruppe 1 og 2. Og som sådan kunne man godt argumentere for, at kampagnen rent faktisk når sit mål ifølge forfatterens egen analyse. Den viser nemlig, at kampagnen kun er egnet til at nå mennesker med en karrierelivsform med. Men hun lægger vægt på, at den ikke når andre samfundsgrupper, men det var jo så altså heller ikke meningen i denne konkrete kampagne.

Endvidere konkluderes det også, at livsformsanalysen ikke kan bidrage med en forklaring på individniveau med hensyn til, hvilken rolle forskellige livsstilsfaktorer spiller i hverdagslivet. Der er for mig at se her tale om en ret arbitrær grænsedragning imellem det hverdagskulturelle niveau og individniveauet. Livsformsanalytikere har - teoriens banebrydning til trods - for det første ingen bekymringer over at fastslå, at enkeltindivider "besidder træk" fra flere dybt forskellige livsformer. Det skaber et logisk problem i forhold til teoriens eget udgangspunkt, og det skaber et teoretisk psykologisk problem. For det andet kan jeg sagtens forestille mig, at der netop er et mønster i livstilsfaktorenes betydning i forhold til den enkelte livsforms målstruktur.

Bogen slutter med en ordentlig opsang til sundhedsbølgen og de samfundsautoriteter, der står bag. Der er ifølge forfatteren tendenser til en stadig større værdiladning og intolerance, som risikerer at skabe udstødning af anderledes tænkende grupper i samfundet. *Det* er en pointe.